

Cuprins

1940-1950 – Agurida.....	7
1934-1939 – Cine iubește și lasă	89
1913-1930 – Marie și Mărioară	169
<i>În loc de bibliografie</i>	187

Simona ANTONESCU

Maria Tănase

O fântână
pe un drum secetos

POLIROM
2019

În țară era foamete. În loc să dispară, războiul părea să se fi așezat cu capul pe brațe și să fi ațipit chiar acolo, în mijlocul tuturor, ocupând străzi, ulițe, cartiere și mahalale, sate și câmpuri deopotrivă. Pe sub poalele lui grele oamenii abia mai respirau. America vorbea despre un program de refacere a Europei, Rusia sprijinea regimurile de stânga din toate țările pe care le ocupase. Toată lumea strângea bombe rămase neexplodate. Peste toate acestea, vreme de doi ani fu secetă.

Atunci când lucrurile nu mai putură fi stăpânite, mii de copii ai foamei din Moldova și Muntenia fură urcați în trenuri și duși la Constanța, unde recolta fusese mai apărută de vitregii. Tunși, spălați sumar și purtând câte o haină a unui părinte rămas acasă, în lipsa hainelor proprii, speriați și flămânzi, copiii celor mai sărace sate au fost găzduiți vreme de un an sau doi în familii de voluntari, adesea docheri din port. Vedeau marea pentru prima oară în viața lor. Sunetele portului îi aduceau dimineața pe docuri, unde rămâneau ceasuri întregi privind soarele care ieșea din mare și vapoarele care plecau încărcate cu grâne către Rusia. Armata sovietică era aprovizionată în fiecare lună cu sute de mii de tone de cereale românești. Gazetele vorbeau despre

marele prieten de la răsărit, căruia îi mulțumeau și pe care-l asigurau de recunoștință.

Maria porni în turneu la sfârșitul anilor de secetă și foamete. Seară de seară, cu aceleași gesturi firești și cuvinte puține cu care traversa odinioară Buzeștii, rămânând fără bani ori fără câte o haină, îi cerea acum casierului:

— Dă și tu ceva.

Casierul mai trecuse și altă dată prin astfel de încercări și trăsese învățăminte bune pentru viitor. Mai întâi scoase cutia de tablă în care fuseseră odată bomboane fondante de la Capșa și numai după aceea, în vreme ce scotocea deja printre bancnotele din ea, începu tocmeala, pentru ca Maria să vadă că el nu se opune:

— Cât să fie, doamnă Tănase? Ce cumpărăm?

— Să fie cât trebuie ca să cumpărăm haine pentru doi copii și o albie de tablă pentru spălat, răspunse Maria, cântărind în vremea aceasta suma în minte. Scoate vreo două sute de mii de lei, se hotări ea.

— Noi sau vechi? ridică omul niște ochi cât cutia din mâinile lui și rămânând cu gesturile spânzurate în așteptarea lămuririi.

— Vechi, omule, că n-ai atâția lei noi în cutia aia, râse cu putere Maria. Hai, dă-mi!

Cumpără, pentru o familie pe care o întâlnise pe drumul dintre hotel și sala de spectacol, două rânduri de haine pentru copii și albia de spălat, adăugă zece pâini și niște mălai, le lăsă în poarta năruită a unei căsuțe pe jumătate intrate în pământ și se întoarse la teatru cu privirea pe care o au oamenii atunci când câștigă la loterie. Se aflau în Târgu Jiu, iar scena avea să se repete, pe parcursul aceluia turneu, în Râmnicu Vâlcea, în Curtea de Argeș și în Pitești. Peste tot păreau să existe niște copii al căror tată nu se mai întorsese de pe front, aflați în așteptarea Mariei.

Prietenii o certau:

— Nu mai da banul, Mărie! Pentru tine ce-ai oprit? Pune ceva deoparte pentru ziua de mâine, ca gospodarul.

— Du-te, mă, de-aici, prostule! râdea Maria de așa o idee năstrușnică. Pune tu deoparte. Ce să pun deoparte, mă? La ce să opresc? Știi tu ce vine mâine? Știi măcar dacă mai vine? Mâine nu există, neică, te rog să nu te sperii, dar chiar nu există. Ce e aia *mâine*, a?

— O să ceri iar bani de la șofer, insista câte unul mai hotărât care nu se lăsa învins prea ușor.

— O să cer, mă, și-o să-mi dea, îi spunea Maria, semețindu-și la el bărbia și înălțându-și trupul

drept și subțire. Știi tu de ce o să-mi dea? Fiindcă mă iubește, mă. Știi tu, neiculiță, ce bucurie e asta, să-i vezi că te iubesc? Ai simțit vreodată că-ți mai crește încă o inimă pe lângă aia pe care o ai? Asta-i singura viață care merită trăită.

— Risipești tot, ceda coborând glasul a descu-rajare binevoitorul.

— Tot risipesc. Risipa e sensul vieții, neică. Cine-l află e liber. Ia risipește și tălică o dată numai, și-ai să vezi câtă bucurie și libertate adevărată se află acolo. Dă-ți banii, dă-ți inima, dă-ți casele și zilele. Astea toate sunt cătușe. Eu cred că toată lumea ar putea cânta ca mine dacă ar ști să risipească.

Mai mult ca niciodată, lumea întreagă părea să se ascundă în spatele unei măști. Încet, fără să prindă de veste, oamenii începură să trăiască două vieți paralele, una publică, alta în inimile lor. Veștile de prin gazete ori de la radio erau anunțate ca niște izbânzi și peste tot pândeau cu viclenie ochi curioși să vadă cine se bucură și cine nu. „Marea Adunare Națională a votat în unanimitate Legea Naționalizării Întreprinderilor!”, anunța crainicul cu o sonoritate dramatică în glas, ca și cum ar fi fost de așteptat niște urale și aplauze la sfârșit. Pe sub acest anunț umblau tăcute micile vești lipsite

de mască: nea Mitică, brutar în strada Democrației, care lucrase singur toată viața de la cinci dimineața până la nouă seara, a pierdut și casa odată cu brutăria, pentru că le construise una deasupra celeilalte. Nu avusese niciodată ucenic, nici ajutor, nici altfel de angajați. Totuși, cuptorul lui de pâine intrase la categoria întreprindere.

Doamna Lucreția, modistă în Lipscani, a pierdut atelierul în care făcea pălării pe comandă. Avea trei angajate: sora sa și cele două fiice. Bărbații familiei nu se mai întorseseră de pe front. Niciuna dintre cele patru femei nu a fost mai apoi angajată nicăieri, din pricina originii lor nesănătoase, fuseseră burghezoaice.

La scurtă vreme sosi o nouă veste, anunțată cu același glas emoționat de crainic: „A fost publicat Decretul de naționalizare a imobilelor“. De data aceasta până și copacii de prin parcuri păreau să fi înțeles necesitatea măștii, căci primiră vestea cu o explozie de flori și arome care înnebuneau albinele și păsările.

Într-o duminică dimineața Maria îl află pe Clery pe o bancă, în fața blocului în care tocmai se mutase. Cercetase piața și se întorcea cu brațele pline mai mult de narcise decât de zarzavaturile după care plecase. Venea alene, bucurându-se de

primăvară și plănuiind în minte restul zilei. Avea să asculte plăci de patefon cu ferestrele deschise și altceva nimic.

Clery nu se ridicase de pe bancă atunci când o văzuse. Schițase numai un surâs obosit, ca omul trecut dincolo de hotarele tuturor convențiilor. Barba lui nerasă de câteva zile îl făcea să semene cu un tâlhar fără succes, împiedicat de inima prea bună să-și împlinească meseria. Firele sure din barbă îl îmbătrâneau cu câțiva ani. Ochii îi sticleau ca la febră, iar buzele arse crăpaseră dureros în câteva locuri.

Maria era deja lângă el atunci când îl observă în sfârșit și costumul lui deschis la culoare, care arăta ca și cum dormise îmbrăcat, o înspăimântă. Din vechea lui eleganță nonșalantă se păstrase numai o umbră, un fular șic de mătase petrecut în jurul gâtului, pe sub gulerul cămășii.

— Ptiu, bată-te să te bată! Ce ieșiși așa ca un duh în calea mea, că mă și sperii? Ai băut? Pe unde ai umblat? îl luă ea la rost oprindu-se în fața lui.

Clery nu se ridică. O privea de jos în sus, iertând cu un surâs tot ce-i greșise lumea întreagă vreodată, cu sau fără intenție.